

Verlag van Rolf Deen

Verlag n.a.v. overhandiging 1e exemplaar 'Achterkant van verhalen' aan Carel Stolker, Emeritus rector magnificus & president en professor of private law van de Universiteit Leiden op 21 juni 2022.

Als er al voordelen aan de coronapandemie zitten dan toch zeker de uitgestelde feestjes die moeten worden ingehaald. Een zo'n feestje was de aanbidding afgelopen dinsdag in Leiden door Jos van Remundt van zijn boek "De achterkant van verhalen. Anders kijken naar Bijbel en Koran" aan Carel Stolker, de (inmiddels oud) rector magnificus van de Leidse Universiteit. Zij kenden elkaar nog uit hun studietijd en delen de zorg van de toenemende onzichtbaarheid van de traditionele Nederlandse christelijke stromingen in de academische wereld.

Aansluitend aan de presentatie was er een korte gedachtewisseling met de aanwezigen die ik in goede banen mocht leiden. Mensen van allerlei pluimage waren naar het prachtige academiegebouw gekomen. Bijvoorbeeld: een verpleegkundige, een legerrabbin, een VU-onderwijshoogleraar, een Leidse hoogleraar experimentele natuurkunde, een onderwijsbestuurder, een student filosofie, een studentenpastor. Allemaal mensen die op een of andere manier in hun werk of privéleven te maken hebben de verschillende culturen en religies van mensen die ons land bewonen. Je kunt de lieve vrede wel willen bewaren door de verschillen toe te dekken maar daarmee doe je de werkelijkheid geweld aan, zegt Jos van Remundt. Erken de verschillen en leer ermee om gaan, is zijn boodschap. Botsen kan leuk zijn, zoals iedereen weet die wel eens op de kermis is geweest, maar het wordt gevaarlijk als je het zonder een rubberen stootrand doet. En die rubberen stootrand is kennis en inzicht in hoe mensen tegen levensvragen en de verhalen daarover aankijken. Om die kennis overzichtelijk te houden deelt het boek daarom de wereld van levensbeschouwing in vier categorieën: fundamentalistisch, orthodox, liberaal en vrijzinnig. De drie laatste waren allemaal vertegenwoordigd bij de boekpresentatie en discussieerden levendig mee. De eerste natuurlijk niet want die zijn wel vaak maar voelen zich nooit uitgenodigd. Voor aanschaffen en meer informatie kijk op de website van Eburon <https://eburon.nl/product/de-achterkant-van-verhalen/> en <https://www.stichtingechelon.nl/boeken/boek-de-achterkant-van-verhalen/>

Enkele delen uit de lezing van Jos van Remundt

Enkele delen uit de toespraak van Jos van Remundt n.a.v. overhandiging 1^e exemplaar 'Achterkant van verhalen' aan Carel Stolker.

De lessen in Deventer

Wanneer ik in de lessen levensbeschouwing op de Saxion Hogeschool in Deventer aan de studenten vertelde dat de verhalen van Noach, Kain en Abel, in de Bijbel en de Koran grote overeenkomsten hebben gingen de vingers bij de moslimstudenten omhoog. Zij gaven aan dat dat niet zo was. Reden voor mij om daar dieper op in te gaan.

Verschillen tussen de verhalen van de Bijbel en de Koran

Noach in de Bijbel

De verschillen blijken duidelijk aanwezig te zijn in deze verhalen. Dat blijkt uit de teksten waarom Noach een ark moest bouwen. In de Tenach moest Noach, een rechtvaardige man, een ark bouwen, omdat de wereld vol was van geweld en onrechtvaardigheid. Noach had drie zonen: Sem, Chem en Jafeth. Door de regen liep de aarde onder water en na ongeveer een jaar zakte het water weer. Toen kon Noach met zijn vrouw, zoons en de dieren de ark verlaten en werd hij de stamvader van een nieuw geslacht. Hij zei dat de mensen rechtvaardig en barmhartig moeten leven.

Noach in de Koran

In de Koran wordt Noach een profeet genoemd. Hij was teleurgesteld in zijn volk omdat het Allah niet aanbad en gehoorzaamde. Noach predikte het monotheïsme en zei dat de mensen Allah moesten aanbidden. Hij probeerde hen te waarschuwen voor de naderende ramp, de straf voor hun ongeloof, maar hij werd uitgelachen. Naast zijn familie mocht Noach andere gelovigen meenemen in de ark. Maar zijn vrouw en zoon kwamen om omdat ze niet in Allah geloofden.

Broedermoord in de Bijbel

Nog een voorbeeld: In de Tenach is te lezen dat Kaïn en zijn broer Abel aan God een offer brachten. Kaïn offerde de vruchten van de grond en Abel zijn beste lammeren. God zag genadig neer op Abel en zijn offer, maar voor het offer van Kaïn had Hij geen belangstelling. Kaïn werd kwaad, viel zijn broer aan en vermoordde hem. Na de moord vroeg God aan Kaïn: 'Waar is uw broer Abel?' Hij gaf aan dat hij dat niet wist. Hij vroeg: "Ben ik dan de hoeder van mijn broeder?" Dan zei God: 'Wat hebt u gedaan? Hoor, het bloed van uw broer roept uit de grond tot mij!' (Genesis 4, 8-10). Kaïn was in dit verhaal een moordenaar.

Broedermoord in de Koran

Het verhaal in de Koran is deels gelijk aan het joodse verhaal over Kaïn en Abel. Maar de uitleg is anders: één zoon werd neergezet als de eerste gelovige en martelaar die vermoord werd door zijn ongelovige broer. De beide broers offerden aan Allah maar alleen het offer van de gelovige werd geaccepteerd wegens zijn geloof in Allah en zijn rechtvaardige levenswijze. Allah accepteerde geen offer van de ongelovige broer. Belangrijk is dat deze zin ook in deze context begrepen moet worden: gelovigen versus ongelovigen. Met dit verhaal wil de Koran duidelijk maken dat er altijd mensen zijn die de boodschap van Mohammed zullen afwijzen, zonden begaan en profeten doden, zoals 'Kaïn' 'Abel' doodde.

De verschillen zijn ook aanwezig in de definities van de woorden.

Wat is de definitie van profeet volgens de Bijbel en de Koran?

Op het eerste gezicht lijkt het dat men het eens is over een onderwerp, maar dat bij goed doorvragen blijkt dat dit toch heel anders ligt. Bijvoorbeeld bij de vraag: Wanneer is iemand een profeet?

Mohammed is de profeet bij uitstek en dat staat niet ter discussie. In een gesprek tussen christenen en moslims is de vraag naar Mohammeds rol een gevoelig probleem. Voor de joden is het niet mogelijk dat één persoon zowel koning als profeet kan zijn.

Koning David is daarom nooit een profeet geweest. Hij werd zelfs gecorrigeerd door de profeet Nathan naar aanleiding van zijn affaire met Bathseba omdat hij overspel en moord had begaan. Profeten zijn volgens de islam van onbesproken gedrag, daarom heeft Bathseba volgens de Koran nooit bestaan. In de Koran komen ook geen verhalen voor van dubieuze gedragingen, die wel in de Bijbel staan: Jacob die zijn broer bedriegt, Abraham die zijn vrouw Hagar de woestijn instuurt.

Het koningschap is vanwege de machtsfactor in de Tenach zeer omstreden, dat blijkt ook uit het verhaal over de bomen. Daarom moet er ook altijd iemand zijn, een profeet, die een kritisch tegengeluid laat horen. Want de profeet hoort niet bij de heersende macht of bij de elite. Mohammed had een dubbelrol: als profeet én als krijgsheer: Volgens Sam Janse is dat een andere uitleg van het begrip Profeet dan die van de Bijbel.

Wat is de definitie van het woord 'vrede' in het dagelijkse taalgebruik.

Wanneer is er vrede? Deze vraag stelde ik vaak in mijn lessen en dan blijkt dat:

Een humanist zal dan antwoorden dat er pas vrede is wanneer iedereen vrij is.

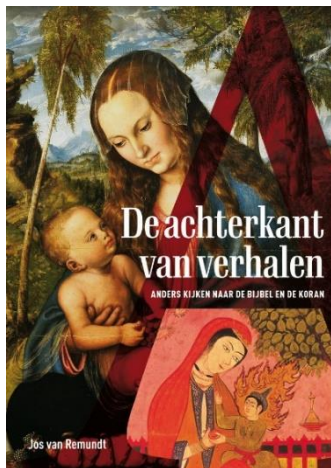
Een nationalist zal zeggen dat er alleen vrede is wanneer de vreemdelingen die zich niet willen aanpassen het land uit zijn.

Een vrijzinnige christen of moslim kan zeggen dat er vrede is wanneer men zich om elkaar bekommert.

Een evangelische christen zal zeggen dat er vrede is wanneer men Jezus aanvaart als de verlosser.

Een orthodoxe moslim zal zeggen dat er vrede is wanneer iedereen Allah en zijn profeet erkent.

Wanneer men dit serieus neemt, dan heeft dat gevolgen voor de interreligieuze dialoog of communicatie. Want wanneer men doorvraagt over de betekenis van de verhalen en de woorden voor de godsdiensten/mensen zal men ervaren dat het niet eenvoudig en gemakkelijk is, want hoe gaan we om met verschillen in waardensystemen om die ook van invloed zijn op de samenleving.

Tot slot

Albert Camus (1913-1960) zei dat het verkeerd benoemen van de feiten een oorzaak is van de problemen in de wereld. Om de dingen goed te benoemen is het van belang dat men doorvraagt en onderzoekt. Vandaar dat ik graag aan Carel Stolker een exemplaar van het boek "De achterkant van Verhalen" wil overhandigen. Want onderzoeken en doorvragen lijkt mij een mooie opdracht voor de 'Leidse Universiteit'.

